

הנעדרים

עודד רונן

האסון מגלה לנו את ממדיו והספק העבודה איטי מדי. המתנדבים הופכים להיות האחראים דה פקטו על הנעדר עליו הם עובדים, ורושמים את שמם ליד שמו. אנחנו מנסים להאיץ. כשהולכים הביתה מאוחר בלילה, אלפי שמות נעדרים נותרים ללא שם מתנדב לצידם. מתוך האלפים, אולי ישנו עוד מישהו בשטח, אולי אותו עוד ניתן להציל. אני מפרסם פוסט ברשתות הקורא למכריי לבוא עם לפטופים לאקספו. אנשים מקהילת המחול מתגייסים. חברים מהמחאה נגד ההפיכה מצטרפים. בעקבות הפוסט, מתחילים גם להגיע הודעות וטלפונים מחברים של חברים, "אתה לא מכיר אותי. שמעתי שאתה בחמ"ל הנעדרים. האחיין שלי נעדר מהמסיבה", "אני לא מצליח ליצור קשר עם המשפחה שלי, הם בקיבוץ בעוטף". אני מתחיל לעבוד מסודר. מוסיף לרשימות הנעדרים שתחת שמי. מעכשו אני אהיה אחראי עליהם.

צוות מקרים מיוחדים

החמ"ל גדל ויש בו צוותים רבים. אני אחראי על צוות מקרים מיוחדים, שמכיל כמה עשרות אנשים חדים מכל קשת החברה. אנחנו אפילו לא יודעים מה המקצועות אחד של השני או איפה כל אחד גר. כל שמעניין אותנו הוא להפוך למכונה משומנת היטב שתגיע לכמה שיותר מקרים ביום. הצוות חוקר מקרים קשים במיוחד לפיענוח, ובין היתר חושף חטופים רבים, שחלקם שבויים עד היום בעזה וחלקם מאז שוחררו. כל אחד מביא מיכולותיו בכל תחום, ממחקר ברשתות, יכולת לתכלל מידע משיחות עם ניצולים, הזנת נתונים, ואפילו זיהוי על ידי בינה מלאכותית – כל מה שמקדם פתרונות. בטבלאות המחשב אלפי אנשים מתחילים כשהסטאטוס שלהם הוא נעדר, כשהמטרה להעביר אותם לעמודות אחרות: נמצא, הרוג, פצוע וחטוף. מיותר לציין לאיזה מאלה הלב מייחל.

היצירה

זהו הרקע ליצירת המחול *הנעדרים*, או בשמה הגרמני *Die Vermissten*, שלאחרונה סיימה את עונת הופעות הראשונה שלה בגרמניה. זו יצירת תיאטרון-מחול באורך 70 דקות, שנוצרה על להקת הבלט של תיאטרון העיר Ulm, והופיעה עד כה כ-10 הופעות בפני אולמות מלאים. בלהקה 10 רקדנים מכל העולם (5 בנים ו-5 בנות), ומלבד קטעי המחול, מוצגים גם שידורי טלוויזיה מהשבעה באוקטובר באדיבות חדשות ערוץ 12 ושיחות טלפון מוקלטות, חלקן עם בני משפחה וחלקן עם

אלה הימים הסהרוריים של תחילת המלחמה. ההלם מפיל את כל מי שאני מכיר, גם אותי. לא קיים מדריך האומר מה נכון לעשות באירוע כמו זה שקרה לנו. הבסיס לקיום שלנו פה, כמדינה, התשובה להיסטוריה שלנו, הוא שלא משנה מה יקרה, לעולם לא נהיה לבד, מישהו יבוא לעזרתנו, וביום אחד הקרקע הזו נשמטת.

אני מוצא את עצמי במרכז לאיסוף ציוד בדרום תל אביב. בחדשות 300 נרצחים. כשאני יוצא מהמרכז, המספר עומד על 700. ברשתות החברתיות רואה תמונות ועליהן כתוב: שם של נעדר, איפה נראה לאחרונה, אנא התקשרו. שוקל לשתף. אולי ימצאו את הבחור, את הבחורה. אבל זו לא מודעה אחת. גם לא 100. אינסוף.

בבוקר התשעה באוקטובר אני מגיע למתחם אקספו בתל אביב. "מוקם פה מערך לאיתור נעדרים. אם אתה מקים את זה איתנו, תדע שזה לא לבעלי לב חלש", נאמר לי. אני לוקח רגע לעבד את משמעות המילים, והרגע הוא קצר. אני לא קרוב להבין שחדר המלחמה (חמ"ל) הזה הולך לשנות את חיי. וכך מוקם חמ"ל הנעדרים של אחים לנשק.

בתדריך, צבאי כמעט באופיו, מסבירים למתנדבים שכוחות הבטחון ואנחנו משתפים פעולה באופן מלא כדי להבין מהו גורלו של כל אדם בעוטף עזה. מתחילים במשימה הראשונה. נכנסים לרשתות החברתיות כדי להוריד תמונות ולגזור מהן פנים ברורות, כך שיהיה ניתן להצליב עם סרטונים מהשטח. מחפשים קעקועים, עגילים, סימני לידה, כל דבר שיתרום לזיהוי וודאי מול סרטוני הוידאו של חמאס. התמונות יפות. הן של חבר'ה צעירים, ביציאות, בחופשות. תוך שעה, הוריי מצטרפים אלי לחמ"ל עם לפטופ, ויחד מתחילים לבחור תמונות לכל נעדר. האם התמונה מזוויית טובה? האם היא חדה מספיק? האם יש מספיק תאורה? בגלל אופי התמונות ויופי הרגע המצולם, המשימה קשה לנפש. היא לוקחת זמן, כ-10 דקות לאדם. בצהריים מתקבלת רשימת הנוכחים ממארגני המסיבה. 3,500 שמות.

תהום.

הנעדרים מאת עודד רונן. Ensemble Tanztheater Ulm, Germany, צילום: סילבן גוויט
Ensemble Tanztheater Ulm, Germany, *The Missings (Die Vermissten)* by Oded Ronen, photo: Silvain Guillot

ניצולים בעבודתי בחדר המלחמה. על הבמה מפוזרים מאות קלפים, מסך הקרנה גדול ו-4 תחנות המרוחקות זו מזו. לאורך המופע מנסים הרקדנים להבין מה גורלו של כל קלף ולהביא אותו לתחנה המתאימה.

במהלך העבודה בחדר המלחמה אני נחשף לעדויות רבות ממסיבת הנובה ומבין שהעולם אינו מודע למה שקרה שם. אני שובר את הראש מהי הדרך המהירה ביותר להראות את זה לעולם ולהעלות מודעות לשחרור החטופים. אני מתחיל להבין, שהדרך היחידה לייצר סיטואציה מציאותית קשה כל כך שתיראה אמיתית, היא באנימציה. אני מפיק ומביים את סרטון האנימציה *They are Us* בשיתוף עם אמנים מתחום האנימציה, המוזיקה והווידאו, ובעזרת עמותת קרן משפחת בק לישראל. הסרטון יוצא לאור ב-18 שפות (ביניהן ערבית ופרסית), משותף על ידי ערוצי הטלוויזיה והעיתונים בארץ, מופץ על ידי משרד החוץ לכל שגרירויות ישראל ומשותף על ידי סלבריטאים מעולמות הבידור, הספורט והמוזיקה עד שהוא הופך – לווראלי. הקרנתו לקהל גם פותחת את המופע הנעדרים.

דוקו הפוגש תיאטרון-מחול

במהלך ההופעה, הרקדנים נמלטים מהבמה, כמו בסרטון האנימציה, מוצאים עצמם מתחבאים בין רגלי הקהל בזמן שידורי הראיונות של דני קושמרו עם משפחות המסתתרות במרחבים המוגנים ועם נמלטים מהמסיבה המתחבאים בשטח. סצנות היצירה העתידות לבוא מראות את שתואר בראיונות: משפחות

שמסתתרות, חטיפה, חברים המאבדים זה את זה במסיבה, פציעה בשטח וחמ"ל הנעדרים. בין סצנה לסצנה ישנן הקלטות של שיחות, מוקרנות ומתורגמות. מעין דוקו הפוגש תיאטרון-מחול. אחת מאותן שיחות לקוחה מהיום החמישי לטבח, עם חבר קרוב, משה, חבר קיבוץ נחל עוז לשעבר. בשיחה משה מספר על צחי עידן, שהוא יודע שנחטף לעזה, ושואל האם יש ביכולתי לעזור. כשמעניין, בתו של צחי, ניגשת לעזור לו להחזיק את ידית דלת הממ"ד, המחבלים יורים בה והיא צונחת מתה לזרועותיו. המחבלים הופכים את ביתו למפקדה שלהם, מביאים לשם את עמרי מירן ומשפחתו וחוטפים את שניהם (נכון לכתיבת שורות אלה, שניהם עדיין בשבי). אני בודק לגבי צחי ורואה שאין לו זכר במערכת. במשך כמה שעות משה ואני מנסים להשלים את הפאזל של מי נמצא בתמונות ובסרטונים שלהם בבית עם המחבלים. מבין השכנים ובני המשפחה האחרים שהיו איתם חלק נרצחו וחלק ניצלו. במופע, הרקדנים חוקרים מקרים כמו זה של צחי עידן. תפקידי הרקדנים מתחלפים בינם לבין עצמם לאורך היצירה, כך שמי שבסצנה כלשהי הוא קורבן, בסצנה אחרת יהיה חוקר, ולהיפך.

על הבמה ישנם עשרות צינורות בצבע גוף, לעיתים כולאים את הרקדנים ולפעמים יוצרים עבורם קן בטוח. משלב מסוים הם הופכים למעין שורשים, כאלה המחברים אותם ואת הקהל לאורגניזם אחד. לשורשים האלה כמיהה להגיע לאנשהו, ממש כמו אותה קריאה פנימית שהביאה כל כך הרבה אנשים להתנדבות, בין אם בחמ"ל הנעדרים, איסוף ציוד למפונים,

הנעדרים מאת עודד רונן, צילום: סילבן גוויוט
The Missings (Die Vermissten) by Oded Ronen, Ensemble
 Tanztheater Ulm, Germany, photo: Silvain Guillot

חמ"ל הנעדרים

בעבודה בחמ"ל הנעדרים כמויות המקרים בלתי נתפסות. כל יום מביא איתו מקרים חדשים לצוות, כגון חשד לחטיפה, משפחה שלמה שלא יודעים מה עלה בגורלה, מידע חדש על נעדר, או בני משפחה שמגיעים לחמ"ל. מכיוון שכל מידע או תיק חדש המגיע הוא בעצם בן אדם, גם ברגעים בהם העומס גדול או הנפש גדושה, הוא מתקבל במיידית ונרשם על לוח המשימות. זה אומר שהצוות, קודם כל אומר "כן" למה שמגיע. "כן" לקבלה מלאה של משימה או הבנה של מידע חדש שהתקבל. אם הוא טוב, קל לומר "כן", אך זהו דבר נדיר בחמ"ל הנעדרים. במקרה של משפחת קפשיטר אותו אנחנו חוקרים בחמ"ל במשך מספר ימים, אנחנו כבר יודעים שההורים נרצחו, ומייחלים למצוא שהילדים עוד בחיים, בין אם הם בארץ או בין אם הם חטופים. אז מזוהה גופתו של איתן בן ה-5, ולאחר כמה ימים גם את של אחותו אלין בת ה-8. הידיעות האלה, המתקבלות זו אחר זו, שוברות את הצוות. אך גם שם, תפקידנו לומר "כן". לקבל בשורת איוב, סיומו של עולם, ובלב כבד לומר "כן, זה קרה".

אם סף הקיבולת הוא כמו כוס מים ההולכת לעלות על גדותיה, רבים הרגעים שבהם חברי הצוות מנסים להגדיל את גודל הכוס, את מה שניתן להכיל. ישנם רגעי קושי, בכך, יציאה לקחת אוויר, ישנה תמיכה ברגעי התרסקות, אך מה שמוטל על הכף מכתוב

מטפלים בטרומה בניצולי נובה, הסעת חיילים, קטיף סביב העוטף, וכמובן אלו ששבו מטיולים בחו"ל כדי להתגייס למילואים. זהו דבר נדיר מאין כמוהו ומייחד את ה-DNA הישראלי. היכן שהגיון האינסטינקט החייתי מבקש להתכנס, דווקא שם ישנה הושטת יד לאחר, לחברה ולמדינה כדי לעזור ולשנות את המציאות.

Imagery in Motion

היצירות נבנות בטכניקה תנועתית ושמה Imagery in Motion (I.M), אשר מחליפה את הנחיות המחול הסטנדרטיות בדימויים הלקוחים מעולמות הפיזיקה והמכניקה, הטבע והחי. עבודת הגוף מתוך דימוי ספציפי מייצרת רבדים עמוקים של כוונה וביצוע. בשיטה זו אני עובד עם להקתי בארץ ולהקות ואקדמיות בעולם. השיטה מתבוננת על השפעת רגשות ומחשבות על הגוף, בעיקר על השרירים ומערכת העצבים. כשמצב נפשי משתפר, למשל בעקבות טיפול, דברים בגוף משתנים, לדוגמה, שרירים דרוכים הופכים להיות רפויים יותר. העקרונות ב-I.M עובדים בכיוון ההפוך – דימויים מסוימים בעבודה עם הגוף, הם אלה המשפיעים על התחושה בנפש, גם בתהליך היצירה וגם על הבמה. לדוגמה, אם כעס מתבטא בשרירים קפוצים בחלק הקדמי והעליון של הגוף ובאזור הראש והפנים, אז בעבודה על פי עקרונות ה-I.M, דימויים הפותחים את השרירים ומערכת העצבים כלפי חוץ, מביאים לתחושת שינוי מיידית בנפש, וכעס כבר אינו יכול להתקיים שם.

אצל רקדנים תמיד ישנו הפחד מחוסר הצלחה, בצורת מעידה או נפילה, ולכן קורה הרבה שרקדנים "מחזיקים" פוזיציות במקום בטוח במקום לנתב אותן לעבר טוטאליות. דוגמה לתרגיל ב-I.M, כשהרקדן מושך את רגלו החוצה בתוך פלייה עמוק, אם באותו זמן הוא מדמיין את עצמותיו מתרחקות זו מזו כמו ספינות בים, גופו יגיע לתנועה אינסופית. עבודה בשיטה הזו פותחת עבור רקדנים את הדלת לרקוד מתוך הדימוי לבדו, במקום מתוך רצון של האגו להצליח.

בעבודה סביב נושאים רגשיים עמוקים, כמו ביצירה הזו, הצעד הראשון הוא לאבחן איפה מתבטא רגש ספציפי בגוף, לגזור ממנו דימוי, ואז לעבוד מתוך הדימוי לבדו. עבודה מתוך רגש היא תחום מקצועי של שחקנים, אך הכלי הזה, מאפשר לרקדנים להגיע לאותם עומקים, מתוך התמחות אחרת. ברגע שהרקדן מכתוב למערכות השרירים, העצבים והנפש לעבוד מתוך הדימוי, הוא מוצא את עצמו במקום מאוד עמוק רגשית, והקהל הנוכח איתו "נשאב" לאותו מקום. החוויה הופכת למשותפת לרקדן ולקהל, ובצורה זו כולם מחוברים כאחד.

תחימה של כל אלה. בנקודה בה מנגנוני ההגנה בדרך כלל נסגרים, ישנה החלטה מודעת להמשיך. ישנו מישור שצריך יותר, סובל יותר, ואולי אותו ניתן עוד להציל. וכל אלה נוכחים כמובן ביצירה. לדוגמה, ישנה סצנה בה רקדנית מקבלת לידיה עוד ועוד מקרים, היא מוצפת, אך עדיין מנסה להכיל את כולם.

אל מול קריסת המדינה, העבודה בחמ"ל נוטעת תקווה, דקיקה אמנם, אבל עקבית. כולם מבינים שזה יכול להיות כל אחד מאיתנו, ולגמרי במקרה, אלה אנחנו החוקרים את מה שקרה להם, ולא להיפך.

אם זה קרה להם – זה קרה לנו.
גורלם – גורלנו.

בזמן המועט מחוץ לחמ"ל, כשאני בקרבת משפחה או חברים, הם נראים כמו התמונות השמחות ומלאות החיים מולן אני נמצא כל היום. החמ"ל זולג לחיים, והחיים לחמ"ל. ישנם חברי צוות שבמהלך משמרת מתבשרים על זיהוי גופות חבריהם. אחרים עובדים, יוצאים להלוויה וחוזרים באותו היום. אנשים שמגיעים לדווח על חבר שנעדר, מצטרפים אלינו כבר באותו יום לצוות.

תהליך העבודה

אני חייב להראות את הלך הרוח הזה לעולם. בגלל שהרקדנים אינם ישראלים ולא היו בחמ"ל, זה מצריך לפענח איתם איך לשלב מצבי נפש סותרים, כגון בהילות, סדר, טראומה, חוסן, הזדהות ושביריות על אותה במה. מתוך כל זה מתבהר, שכל תנועה ביצירה תהיה מבוססת על שביריות, ולצידה ציר נפשי עמיד ובלתי נראה. אלה בדיוק התכונות המשותפות לכל מי שבחמ"ל. הרקדנים מתבוננים בתמונות מהחמ"ל של מתנדבים החוקרים מקרה, לומדים את הפנים המרוכזות והדרוכות ומתרגמים לגוף. יחד אנחנו בונים מאגר דימויים שישמש אותם לאורך כל היצירה. למשל, כשאמת נוראית מתגלה, אומרים את הביטוי "נפל לי הלב". בתהליך היצירה, אנחנו מוצאים שהתרגום הפיזי לכך הוא ששרירי הגפיים והלסת נופלים למטה, ועצם בית החזה נופלת אחורה לתהום ללא תחתית.

נקודת המפנה בתהליך עם הרקדנים

בתחילת המלחמה, הגוף שלי משותק. המציאות הישראלית החדשה, העוסקת בעל כורחה סביב ההשחתה האכזרית של הגוף, מרחיקה ממני את המחול והיצירה סביבו מרחק שנות אור. במצב הזה אני פוגש את הרקדנים בגרמניה. אני מצליח תוך כדי הקושי להעביר שיעורי I.M סביב הדימויים המתאימים. מתוכם נגזרים הדימויים מהם הרקדנים בונים סולואים. כך נוצר

חוט שני בין הסולואים, וחומרי הפרטנרינג נבנים בדרך דומה. זו התחלה, ולמרות שאני במצב נפשי לא מתאים בשביל ליצור, אני נאחז בידיעה שחומרים אלה ישמשו אותנו ואיכשהו זה יקרה. נקודת המפנה היא פתאומית, כשמתחילות פעימות החזרות החטופים.

ביום הרביעי למלחמה, הצוות שלי בחמ"ל מתבקש למצוא חטופים שאינם מופיעים במערכות ככאלה. אני מוצא סרטון חטיפה של ארז קלדרון (12). אני לא מאמין למה שאני מחזיק ביד. שבר. הכוס עולה על גדותיה ונשפכת. ארז חטוף עם אחותו סהר (17) ואביהם עופר (53). אימם, שעולמה קורס עליה, מתראיינת בכל אולפני הטלוויזיה, אך השלושה אפילו לא במערכת. אנו מעלים אותם לדרגת חטוף ומיידיעים את כוחות הבטחון. שבועות רבים אני חושב על ארז וסוהר, מה קורה איתם, איפה הם, והאם נראה אותם שוב.

אני בוחר לבסס אימפרוביזציה קבוצתית סביב טקסט שאני מוצא ברשת, שנכתב עבור חיילים ההולכים לקבל לידיהם את הילדים (באותו הזמן לא ידעו באיזה מצב יתקבלו הילדים). הוראות אלה מכילות בין השורות, ברגישות גבוהה, את המצב הפיזי או הנפשי של ילד החוזר מהשבי ופוגש לראשונה חייל או חיילת. אני מתרגם את הטקסט ומקריא להם אותו. כל זה שעות ספורות לפני ביצוע הפעימה הראשונה. באותו רגע, היצירה והמציאות מתלכדות, או מתנגשות, באופן שאינו משתמע לשתי פנים.

אני נשבר מולם. הם לא מצפים לזה. גם אותי זה מפתיע אבל זה קורה. חלק מביטים בי ושקטים, חלק נשברים איתי. משם אנו ניגשים לאימפרוביזציה, סביב המציאות שעתידיה לקרות בעוד שעתיים. הגבולות האנושיים נמתחים עד הקצה והגבול ביני לבינם נפרץ, ואין משם דרך חזרה. הנפש כולה פרושה על השולחן, ומאותו רגע אנחנו שותפים מלאים ושווים לתהליך. בסוף החזרה אני מבקש שיישאו תפילה בשעות שיבואו, שהכול יקרה ללא תקלות, שהחטופים יחזרו. כל יום באותו שבוע מורט עצבים. בימים חזרות, בערבים פעימות החזרות חטופים, אותם הצוות שלי בארץ מכיר כמו את כף ידו. ארז וסוהר מוחזרים בפעימה הרביעית ואביהם עופר, נכון לכתיבת שורות אלה, עדיין בעזה.

במשך השנים יצרתי במקומות רבים, אך הפעם ישנה תחושה שהרקדנים ואני ביחד אחראים להעביר פה מסר עצום לעולם. הרקדנים לא מצליחים להישאר אדישים כשהם חוקרים מה קורה לחבר ללהקה "שנעדר" או כשהם עצמם "קורבן", אפילו אם זה קורה בתוך סיטואציה בימתית. הם מתגלים במלוא ליבם,

ללא הבדלים בין אדם לאדם. אי אפשר שלא לשים לב, שלצד השמות שטבעי לזהותם כישוראליים, ישנם שמות חטופים ממדינות שונות ומוצאים שונים, אחד מהבולטים מהם הוא שמו של החטוף הבדואי מוחמד אלאטרש ז"ל, אשר שירת כגשש בחטיבה הצפונית באוגדת עזה.

יצירה ישראלית בתקופה זו

כשבוע לאחר הטבח, בשיחה מלב אל לב עם התיאטרון, הם מציעים שהיצירה תעסוק במה שקורה. הם סומכים עליו שהיצירה לא תהיה פוליטית, וזה לא מובן מאליו, ואני משתדל מאוד לנתב את היצירה רחוק משם. עוד מהפקת סרטון האנימציה, אני מבין שהטבח הוא בעצם מתקפה על כל העולם החופשי, הרבה מעבר להתקפה על היהדות או על הישראליות. רק כשמתבוננים עליו כך, העולם יכול להרגיש מחובר לגודל הזוועה. כשהיו פיגועים אשר עיצבו את מחדש את העולם, לדוגמת ה-11 בספטמבר, הרגשנו כאילו הם ממש קרו לנו ואיימו על כל האנושות. אני מבין שכקהל, צופים שאינם ישראלים יזדהו איתנו רק כשהם יפחדו שזה יקרה להם, לילדים שלהם ובבתים שלהם, כשירגישו כאילו השבעה באוקטובר קרה להם אישית. האתגר הראשי שאני נתקל בו בגרמניה, הוא שהמלחמה בעיצומה. המציאות משתנה מיום ליום, והמצב בעזה קשה מאוד ומחמיר. העולם רואה ודעת הקהל בגרמניה משתנה בהתאם, כך שהתמיכה של היום יכולה בקלות להפוך לגינוי של מחר. ישנם רגעים של התנגדויות אצל הרקדנים ואנשי הצוות. קשה להסביר בחו"ל מהי מציאות מורכבת.

ארגוני הסיוע בארץ, והחמ"ל כחלק מהם, התבססו ברובם על ארגוני המחאה – אלו אותם הארגונים ששואפים לממשלה ליברלית, שיום אחד תקדם הסכם מדיני. אך בחו"ל, מה שרואים זה את ההרס הרב בעזה, ובמהלך תהליך היצירה נוצרים חיכוכים סביב העלאת יצירה שתתמוך כביכול בנרטיב הישראלי. ההתנגדות לא נעימה, זה ברור, אך משמשת לי כמיקרוקוסמוס של מה עלול הקהל להרגיש, ומאפשרת לי לדייק ולזקק את היצירה, וכך לוודא שכל מי שצופה בה מבין שזו יצירה על תמיכה באחר, ולא יצירה מלחמתית. הרקדנים פתוחים, דרך דיונים ארוכים, להבין את המורכבויות, ומתוך זה את הכוונה הנקייה של היצירה. אך חלק מאנשי הצוות אינם יכולים לשאת את הצער הרב שבמלחמה הזו והם נאטמים. בנוסף, קיים תת-מסר נסתר ביצירה, שאינו מדובר ישירות, והוא שישנו ציבור גדול בישראל שאינו יכול לשאת בסבלו של האחר, וחותר תמיד לאנושיות. אם ביצירה מתקיים תדר תומך שכזה בין שני בני אדם שאינם מכירים זה את זה, הצעד המתבקש הבא יהיה לייצר את אותו דבר בין שני עמים ולשים את הסכסוך מאחורינו. וכך,

כשבאומץ הם צוללים למקומות האפלים שהם חלקת המציאות הישראלית. אל מול תחושת הלבד שאנו חשים בדרך כלל כישוראליים, הרקדנים כעת שותפים אמיתיים. זה חודר להם מתחת לעור והם לוקחים את זה למקום שלהם. בשלב מסוים אני מבין שכל מידע נוסף שאוסיף על החמ"ל רק יזיק ויגרע מהחיבור הכן שלהם למה שהם עושים. בסופו של דבר, בדרכם המיוחדת, הם מצליחים לייצר על הבמה תחושה של שותפות גורל, וזה באופן מופתי לזו שהיתה בחמ"ל.

כשרונן קוזוקרו, מלחין קטעי המוזיקה ביצירה, שותפי המוזיקלי מזה שנים רבות, מגיע לגרמניה מביתו שבלונדון, אנו מתחילים לעשות אימפרוביזציות קבוצתיות ולהקליט אותן בוידאו. הן ארוכות, כל אחת בנושא אחר, ופתוחות להחלטות הרקדנים. בין היתר, הן מכילות את קטעי הסולואים והפרטנרינג שנבנו בשבועות הראשונים בסטודיו. מלבד אלה, נמצאים על הבמה מאות פתקים, ארבע התחנות אליהן ימוינו הקלפים (נמצא, הרוג, פצוע, חטוף) והצינורות. רונן בונה מוזיקה בלייב, שילוב של מוזיקה אקוסטית ואלקטרונית, לעיתים על פי מה שמתרחש על הבמה, ולעיתים הוא עצמו מכוון את ההתרחשות. אנו עושים כשבע אימפרוביזציות כאלה. כל תחנה בה מונח פתק, מכתבה משמעות שונה וכולם ערים לה, וכך נבנות סצנות שבריריות מאוד, כשהרקדנים בהקשבה רבה לחבריהם. נוצרים רגעי פז שרק "מוח קולקטיבי" יכול ליצור, כאלה החוצים אל התת מודע, למקומות שככוריאוגרף לא הייתי יכול ליצור אותם לבדי. לאחר מכן, קטעי הווידאו נדגמים וסצנות מסוימות משתחזרות בסטודיו. וכך, צעד אחר צעד, נבנית היצירה השלמה.

בתהליך הלחנת המוזיקה, רונן קוזוקרו במסע מקביל משלו אל התת מודע, בו ישנם רפרנסים לפעילות לב, אזעקות ומקצבים חרדתיים, לצד הרמוניות ומלודיות עדינות. לכאורה כל אלה במסלול התנגשות, אך איכשהו חיים זה לצד זה, כמו הניגודים הכמעט בלתי אפשריים של להיות ישראלי. כשיש הלימה אומנותית בין כל מרכיבי היצירה, מהחומרים התנועעתיים, התפאורה, התלבושות ועד למוזיקה, כמו בקטעי המוזיקה שקוזוקרו יוצר, השזירה זה בזה מביאה את הצופה לתחושה שמה שקורה על הבמה הוא כן, אפילו אם נושא היצירה אינו פשוט.

בנוסף למוזיקה של רונן, ביצירה מופיע השיר *It could have been me*, מאת הזמר ליאונל פרטיין, שנכתב והוקלט למען שחרור החטופים. מילות השיר מורכבות משמות כל החטופים שנותרו בעזה לאחר הפעילות הראשונות. הביצוע המרטיט של ליאונל מדגיש שכל חטוף הוא עולם ומלואו, ולמרות שהטבח והחטיפות בוצעו כנגד ישראל, כל מי שהיה שם הוא קורבן,

הנעדרים מאת עודד רונן, צילום: סילבן גוויוט

The Missings (Die Vermissten) by Oded Ronen, Ensemble Tanztheater Ulm, Germany, photo: Silvain Guillot

אם מכירים בכך שאכן הדבר המשותף לכל האנשים בעולם הוא פגיעות וכאב, מבינים שכאשר מתעלמים מכאבו של הזולת, הפתרונות הולכים ומתרחקים מאיתנו. בעזרת אמנות בלתי מילולית, כמו מוזיקה, מחול, תיאטרון, אמנות חזותית ואנימציה, אפשר להגיע לתת מודע של אנשים, ומשם אל הלב שלהם. כשקורה משהו מכמיר לב על הבמה, הצופה מגיב ובאותו רגע אינו בהגנה על פוויציה כלשהי. כאן טמון כוחה הגדול של האומנות. בתקופה של כאוס גמור, אומנים יכולים לשמש כשגרירים של משהו אנושי יותר, ולגשר על פערים בדיוק במקום בו המילים כשלו.

העיסוק בטראומה באמנות בלתי מילולית, כלומר הבאת הקהל ללב הכאב, הוא דבר עוצמתי שהיוצר צריך לבצע בחרדת קודש. אף פעם אין לדעת מול איזה עבר פרטי זה פוגש את הצופה. כשהקהל איתנו בתוך הפצע הפתוח, זהו מקום עדין, כירורגי בדיוק שלו, ואז נשאלת השאלה לאן נלך משם, עוד צעד אחד קדימה. האם נצליח לרתום את המקום השותת דם הזה, כדי להביא אור? אם היוצר שם לו את זה כיעד, הוא יכול להביא באותו רגע משהו אנושי ואוהב, בדיוק במקום אשר בו היו לפני רגע צער ובדידות.

ואז, קורה פלא, הטראומה עצמה משנה את פניה.

במקום שהטראומה תהיה משתקת ולא ניתן יהיה לגעת בה מרוב שהיא דלוקה, אנחנו זוכים להתבונן בה ממקום אחר, לתחום אותה מחדש ולהתחיל לרפא אותה. מאותו הרגע האופן בו

גם אם המילה "שלום" אינה נאמרת מפורשות, היא נמצאת בעקיפין בכל רגע ורגע ביצירה.

אם העולם בוער, האין זו השליחות שלנו להביא מים?

קהילת האמנות עומדת בפני אתגר עצום בימינו. החדשות המשתנות בקצב מסחרר גוזלות מהקשב של החברה בתרבות. כשמדברים על נושא טעון כמו ישראל, הוא תכופות הופך לוויכוח מוקצן אשר "חובה בו לנצח".

ההוויה הישראלית סביב אנושיות, או היעדר שלה, מעסיקה אותי מאז שהתחלתי ליצור. חלק מהיצירות הקודמות לאורך השנים עסקו בהתפרקות תהליך השלום ובמצב הלוחמני התמידי שלנו. בתקופת הנוכחית, בה עולמנו מתרסק, אני מרגיש שאני חייב להתייחס למה שקורה, ובמישרין או בעקיפין, לעשות את חלקי כדי להחזיר תיקון לעולם. מאחר ואנחנו חיים בעידן שבו ה"לעולם לא עוד", קרה שוב, אני מאמין שנכון לעצור ולהאיר על זה פנס גדול. כאדם חופשי, יש לי את האחריות הזו כלפי מי שאינם כאלה. ההבדל היחיד ביני לבין הנרצחים, האבלים, החטופים, הניצולים והפצועים הוא מזל. ומרגע שהדבר הזה מובן אצלי לעומק, אני יכול להפנים ולהבין מה נכון שיהיה מקומי בסיפור הגדול הזה. אם העולם בוער, האין זו השליחות שלנו להביא מים בכל דרך אפשרית? זה לא משנה אם זה בחמ"ל, בקטיף, ברשת, בהפגנה, על הבמה או ביצירה. האמנות הופכת להיות עוד כלי להחזרת העולם למסלול. והצופה, שמרגיש את החיבור הזה, מאפשר לנו, האומנים, להגיע אל ליבו, כי גם לו כואב.

יסופר "הסיפור" משתנה לתמיד. אני מאמין שכעת אנו בנקודת זמן קריטית בה השבעה באוקטובר מקבל תחימה נפשית, אישית ולאומית. עם כל הכאב, עלינו לבחור בעיניים פקוחות איך לתחום אותו, אחרת אנחנו עלולים ליפול לעשרות שנים קדימה. במקום שייזכר אך ורק כאסון הגדול ביותר שאי פעם קרה כאן, הוא יכול להיחקק כטבח הנורא שבעקבותיו צמחו היוזמות האזרחיות היפות ביותר שהמדינה הזו ראתה אי פעם, אם לא העולם. וכך, דרך האמנות, על ידי תחימה מחדש, ניתן במובן מסוים, לשנות את העבר.

בדידותם של הניצולים, משפחות הנרצחים ומשפחות החטופים מול רוע גורלן, אינה כמו שהייתה בזמן השואה – וכאן השוני הגדול. אנחנו למעשה לא באותו עולם בו לאף אחד לא היה אכפת. ישנו גב בישראל, אדם לאדם גב. הוא אמנם גב אזרחי, אבל הוא זקוף, ואיתן, וקיים, ועומד. איפה שישנה אהבה – תהיה תקומה. ואיזו אהבה יכולה להיות גדולה יותר מאשר לאדם זה, אותו מעולם לא פגשנו. המופע הנעדרים צפוי להופיע במדינות שונות בעולם, וביניהן כאן בישראל. על עבודתו בחמ"ל, צולם עודד רונן לקרן תיעוד

השואה של סטיבן שפילברג שנפתחה מחדש לאחר ה-7.10. לרגל יום העצמאות ה-76, נבחר עודד על ידי אתר Israel21c לרשימת 48 הישראלים המשנים את המחר. בימינו הוא ממארגני ההפגנות למען שחרור החטופים בקריה. מידע נוסף ניתן למצוא באתר www.odedronen.com ובפרויקט Oded Ronen Choreography.

עודד רונן, כוריאוגרף, רקדן ומורה, חבר עמותת הכוריאוגרפים ומנהל להקת פרויקטים בארץ. הוכשר בלונדון ב־The Rambert School, Bodyworks ו־Laban Centre, רקד בלהקות CeDeCe בפורטוגל, קולבן דאנס ופרסקו בארץ, ובפרויקטים באירופה, ביניהם של דימיטרי פפיואנו. יצר עבודות עבור בלט ירושלים, מוזיאון המדע בלומפילד, פסטיבל אינטימדאנס, להקת קולבן דאנס ופסטיבל תמונע הבינלאומי. בחו"ל יצר עבור להקת Transitions (בריטניה), אקדמיית WAAPA, להקת Ochre ו־Strut (אוסטרליה), Albania Dance Theatre, Estancias Coreograficas (ספרד), פרויקט XPATS (שווייץ, הולנד), Malta International, Arts Festival, להקות הבלט Plauen Zwickau ו־Theatre Ulm (גרמניה) והלהקות הלאומיות של גאנה.

הודעות אל צוות מקרים מיוחדים בחמ"ל הנעדרים:

גם אם הפרופורציה מול התהום האינסופית אינה ברת השוואה, זה לא משנה, כי זה עדיין בינארי. אין אף אחד, מול למישהו באמת אכפת.

20.10 – 13 ימים לאחר הטבח
חוזר עכשיו ממוזיאון תל אביב וממאהל משפחות החטופים. הלב מתמלא שוק, שכזה מחזה נראה במדינה שלנו. ובמקביל אותו לב צופה שקט ושלם. אנחנו מכירים אותם, היטב. נתנו להם גב. שיינינו רבים מאותם נעדרים לסטאטוס חטופים. וגם כשהיינו המומים מצער ואימה, ידענו כי כאבם של החטופים והמשפחות עצום יותר. ומי שכואב לו יותר, הוא זה שמקבל את התמיכה. נקודה. מקווה שתרגישו גאווה כשתעמדו שם מול התמונות, ועוד יותר כשנזכה להשלים מעגל ולראותם כאן בחיים שוב.

12.10 – 5 ימים לאחר הטבח
בתוך החושך העצום הזה שהוא כעת חיינו, החבורה שלנו היא אור יציב ועקבי שמיום ליום הולך וגדל. זה נכון אמנם שהחושך, גם הוא גדל סביבנו בצורה מבהילה שהופכת את הקרביים, אבל האור שלנו מדביק את הקצב. אם רק נצליח להמשיך, גם יגיע הרגע שהוא יגבר על החושך.

17.10 – 10 ימים לאחר הטבח
לפני כמה ימים הגיעה אלינו בת דודה של בחור מהמסיבה. לא דיברו איתם בכלל. הזנחה טוטאלית. היא נתנה כל פרט שיכלה לזכור ואמרה שפונה אלינו בשביל ה-1% שהוא חי. לאחר יומיים קיבלתי ממנה הודעה שהוא נרצח. חלקתי את זה עם מטפלת המתמחה בטרואמה. אנו עושים פה דבר שעוד ייקח לנו שנים להבין את עומקו. בתוך התהום של משפחה, שהשתלשלות המקרים באותו יום הטיחה בה – אין אף אחד בעולם, אנחנו קול שאומר – יש מישור בעולם.